

УДК 001.8:633.34(091)(477)

Муханов В. М.,
кандидат історичних наук, старший викладач
кафедри історії України та філософії,
Вінницький національний аграрний університет
(Україна, Вінниця), muhan2004@mail.ru

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ НАУКОВО–ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ В ГАЛУЗІ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ В УКРАЇНІ В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Мета статті полягає у проведенні історичного аналізу генези науково–дослідної справи в галузі вирощування культурної сої на українських етнічних територіях в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.

В процесі дослідження було використано загальнонаукові методи: порівняльно–історичного і системного аналізу та спеціальні методи історичного дослідження – аналіз нормативно–правових документів.

В статті проаналізовано основні віхи зародження та розвитку системного науково–дослідного інтересу до культурної сої, проаналізовано внесок ключових персоналій в становлення науково–дослідної справи в галузі вирощування сої в Україні.

Ключові слова: соя, культура, науково–дослідна справа, сорт, виробництво.

Дослідницький інтерес до сої, що значно поживався наприкінці ХІХ століття має під собою цілу низку соціально–економічних чинників. Аграрний сектор Правобережної України, орієнтований на внутрішній імперський та на споживацький ринок країн Центральної Європи, у пореформений період вимагав переорієнтації орних земель, що було пов'язано з напливом дешевого зерна з Сибіру. В зв'язку з цим, агрономи–експериментатори велику увагу приділяли пошуку універсальної харчової та кормової культури, яка б знайшла своє місце у сівознах та сприяла зростанню товарності та прибутковості селянських та поміщицьких господарств. За підрахунками дослідників, що працювали в той час з соєю на землях Правобережної України, промислове вирощування цієї культури могло стати найперспективнішим напрямком сільського господарства.

Проблема історичного аналізу розвитку науково–дослідної справи в галузі вирощування сої в Україні у вітчизняній науковій літературі та періодиці фактично не досліджена. Окремі аспекти науково–дослідної та експериментальної роботи з культурою висвітлені в працях А. О. Бабича, А. К. Лещенко, В. Б. Енкена, П. П. Бордакова. Проте, спеціальних досліджень, спрямованих на висвітлення ключових аспектів науково–дослідної роботи з культурою не проводилося. Завданням цієї статті є проведення історичного аналізу генези науково–дослідної справи в галузі вирощування культурної сої в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Вивчаючи історію розповсюдження сої як сільсько–господарської культури, можна стверджувати, що в Україні сою було вперше засіяно в 1876 р. на Буковині економіком Н. Дімітрівічусом. Насіння було одержано від Ф. Габерландта, який акліматизував культуру в країнах Центральної Європи [7].

Одним з найперших активних пропагандистів сої був український агроном, директор земського сільськогосподарського училища І. Подоба, що звернув увагу на статті по сої Л. Семполовського, опубліковані в 1874 р. у Варшаві. У 1877 р. І. Подоба одержав від професора Ф. Габерландта 25 примірників насіння так званої жовтої сої, розмножив її в Дніпровському повіті Таврії (в районі с. Дніровка, нині Запорозької області), засівав один рік на Херсонському дослідному полі і

три роки в господарстві «Асканія–Нова» (Чаплинський район Херсонської області), поступово розширюючи дослідницьку діяльність І. Подоба висівав такі сорти сої як чорна пізня, жовта пізня, Етампська гігантська, жовта дрібносім'янка, зелена Самарова, коричнева дрібносім'янка. Зокрема І. Подобі вдалося отримувати стійкі врожаї в 120–160 пудів насіння сої з однієї десятини (7–9 ц/га) [12]. Підсумовуючи кількарічні результати дослідницької роботи, І. Подоба відзначав, що соя серед бобових культур за поживною цінністю, стійкістю до місцевих умов вирощування посідає перше місце, її як найкориснішу з всього сімейства бобових рослин можна культивувати в Україні там, де дозрівають квасоля, сорго, кукурудза. Окрім того, агроном–дослідник підкреслював, що соя є надзвичайно важливою культурою для сільського господарства півдня українських губерній. Підсумовуючи результати дослідницької роботи, агроном–експериментатор публікував статті у періодичних виданнях того часу, розсилав насіння сої всім зацікавленим особам, намагався максимально популяризувати культуру за рахунок надання рекомендацій з агротехніки її вирощування.

В останній чверті ХІХ ст. у відомому журналі «Записки Общества Сельского Хозяйства Южной России» з'являлися замітки та статті про сою, що свідчило про зростання науково–дослідного інтересу до цієї культури. Також в цей період вийшло декілька невеликих за обсягом книг, в яких було подано результати системної дослідної роботи з соєю. Найпопулярнішими та наймісткішими виданнями стали монографії І. Подоби, В. Гілярянського та Л. Юркевича [1].

В 1882 р. питання про можливість культивувати сою на півдні Росії (тобто в межах сучасної України) остаточно зняв професор Санкт–Петербурзького університету О. Советов, який на зборах сільських господарів у Петербурзі виступив із доповіддю про перспективи використання сої у сільському господарстві Російської імперії.

В 1883 р. на сільськогосподарській виставці в м. Полтаві серед культур, що були предметом торгівлі, Циглерівською економією великого князя Михайла Миколайовича були представлені соєві боби та продукт їх переробки – соєва олія. Проте, як відзначав секретар Полтавського товариства сільського господарства В. Фурдуєв насіння сої, як і сама культура, були виставлені лише як експонати, що не набули практичного значення для землеробства.

У 1882 р. спробу вирощувати чорну сою в Бендерівському повіті Бессарабської губернії здійснив І. Макаров. В 1878–1883 рр. на Полтавщині культуру вивчав Л. Черноглазов, зокрема йому вдалося отримати врожай насіння сої від 82 до 144 пудів з однієї десятини. Згодом Л. Черноглазов продовжив дослідити з культурою у Кобеляцькому повіті Полтавської губернії.

У 1884 р. на Одеській сільськогосподарській виставці, яку було організовано товариством сільського господарства, поряд з іншими експонатами фігурувала й соя у вигляді насіння різних сортів, а також деяких продуктів переробки, зокрема соєвої кава, мила, макухи. Цілоком природньо, що виставка відіграла значну роль в справі популяризації цієї культури [1].

У 1885 р. В. Гомілевський успішно проводив досліді із соєю під Києвом і одержував врожай по 150–197 пудів з однієї десятини. В той же час продовжували сіяти сою в деяких господарствах Катеринославської, Таврійської і Чернігівської губерній, а також розпочали вивчення цієї культури в окремих господарствах Гродненської, Могилевської, Новгородської, Калузької, Пензенської, Самарської, Люблінської, Тамбовської, Курської, Воронежської і Саратовської губерніях, однак повністю дозрівала вона лише в п'яти останніх.

Таким чином, незважаючи на багаточисельні експерименти із культивування сої в різних регіонах Російської імперії, позитивні результати вдалося отримати лише в окремих дослідних господарствах.

З літературних джерел про культуру сою тих часів заслуговують на увагу опубліковані в 1879–1881 рр. лекції і доповідь професора Петербурзького університету А. Советова, а також стаття професора Н. Органова, яку було надруковано в 1881 р. у працях Вільного Економічного товариства. У 1883 р. за розпорядженням цього товариства було видано монографію про сої В. Гіляранського за назвою «Китайский масличный горох», яка незважаючи на таку назву була змістовною і цінною в науковому сенсі.

На півдні Росії відданими пропагандистами сої були В. Бертенсон, який поширював відомості про неї на сторінках журналів «Хозяин», «По югу России», «Наше хозяйство» в 1889–1900 рр. та В. Гілярівський, що описував сою під назвою китайські боби та підкреслював значення цієї культури для сільського господарства.

Наприкінці XIX ст. пошквалюванню наукового та господарського інтересу до сої особливо сприяла роботою І. Овсінського, який під час подорожі в 1893 р. Азією привіз з Китаю декілька зразків скоростиглої сої, до того часу невідомої в Україні. Протягом шести років І. Овсінський шляхом добору вивів ранні сорти сої, з яких сорт «Чорна» дозрівала за 107–110 днів і давала достатньо високий врожай, а «Коричнева» – за 100 днів, однак за врожайністю поступалася чорній. Ці сорти було передано до насінницького господарства Д. Матусевича (с. Гетьманівка Подільської губернії) під назвою соя ранньої селекції І. Овсінського, де зайняли площу близько 200 га. Окрім того, соя Овсінського висівалася в Балтському повіті Бессарабії та Херсонській губернії. Загалом, за розрахунками Д. Матусевича та І. Овсінського, врожай сої в агро-кліматичних умовах Подільської губернії в перспективі мали складати сам 400–500 [5].

Одночасно з І. Овсінським на Поділлі вивчав сою й Л. Юркевич, який привіз насіння цієї культури в 1899 р. з Північної Кореї. У 1899 р. І. Овсінський розпочав перші експерименти з вирощування сої на дослідному полі Донецького товариства сільського господарства, а також на Немерчанській сільськогосподарській дослідній станції, де випробували п'ять сортів і розмножували сою І. Овсінського на площі близько 5 десятин. Протягом кількарічного експерименту дослідні ділянки продемонстрували достатньо високу врожайність та посухостійкість культури [4].

Починаючи з 1899 р., Д. Матусевич активно популяризує у сою у провідних сільськогосподарських журналах того часу, поширює насінневий матеріал

серед агрономів-ентузіастів. До насіння додавалася брошура І. Овсінського 1900 р. випуску «Ранняя соя» в якій пропонувався змістовний опис агротехнічних прийомів вирощування культури, а також надавалася висока оцінка сої як однієї з поживних високоврожайних культур, спроможних в перспективі дати врожай в 200–300 пудів насіння з однієї десятини [10]. Пізніше, з метою подальшої популяризації культури, Д. Матусевич видав брошуру «Опыты с соей. Отчет опытного поля Верхнеднепровского общества сельского хозяйства за 1908 г.».

В зв'язку із високим попитом на сою на внутрішньому ринку, Д. Матусевич продавав насінневий матеріал по ціні 10–15 копійок за 1 пуд. Сою охоче купували селяни в господарствах Київської, Харківської, Подільської, Катеринославської, Подільської, Могилівської, Волинської губерній, а також на Кубані та в Криму. Врожаї насіння культури в вищеперахованих місцевостях становили в межах 50–120 пудів з десятини.

В 1899 р. в Києві І. Овсінський описав сою як *Soja hispida* граєсок та продовжив її вирощування в Деражні, Л. Семполовський – в Дерезжині (Derezhin). У цьому регіоні посіви сої в кінці XIX ст. вже були відомі, звідси місцеві сорти поступово проникали до країн Західної Європи.

Активна робота із колекцією сої І. Овсінського проводилася в 1899 р. на Немерчанській дослідній станції (територія сучасної Вінницької області), де вивчали і розмножували п'ять сортів на площі п'ять десятин. В тому ж році було висіяно перші посіви сої на дослідному полі Донецької спілки сільського господарства.

Дослідницьку роботу з культурою успішно продовжував Г. Чечот, який культивував насінневий матеріал доктора І. Овсінського в Гродненській губернії, отримавши від нього 10 г чорної та 20 г коричневої сої. Результати дослідів Г. Чечота знайшли відображення на сторінках польського журналу «Rolnik i Hodowca» за 1898 рік. Зокрема, у своїй статті автор згадує про основні прийоми роботи з культурою, що застосовувалися на європейських полях в кінці XIX ст. Зважаючи на невисоку якість ґрунтів Гродненської губернії, досліднику вдалося отримати врожай сам 12,6.

На полях Харківського земельного училища І. Білецький протягом 12 років проводив досліді з 40 сортами сої, з яких досягали повної стиглості 19 ранньо і середньостиглих сортів. Результати цих досліджень було опубліковані ним в статті «Опыты возделывания американских, китайских и японских сортов сои» («Хозяйство», 1910. – №10–15).

У Ліпецькому повіті Тамбовської губернії в 1899 р. досить успішно випробував сою І. Клінген. Підсумовуючи результати роботи, дослідник вказував, що введення до сівозміни такої високопоживної кормової азотофіксуєної культури як соя має великі перспективи в сільському господарстві Росії. Однак, слід зазначити, що в деяких випадках переоцінка значення сої негативно позначилася на її впровадженні, особливо на тлі невдач, що мали місце в ряді випадків.

У 1900 р. у Петербурзі було видано роботу В. Гомілевського «Про китайский боб и его значение для российского хозяйства», в якій автор узагальнив

результати власних дослідів з соєю, а також підсумував результати роботи вітчизняних та деяких закордонних дослідників цієї культури. Окрему увагу В. Гомілевський приділив прогнозуванню перспектив промислового використання сої. Зокрема, він зазначав, що фабричне виробництво олії із сої через порівняно з іншими олійними рослинами невеликим вмістом олії навряд чи може вважатися економічно вигідним та доцільним, проте, якщо останнє розглядати в зв'язку з виробництвом високоприбуткової соєвої макухи, то виробництво буде цілком вигідним.

Чимало нових, надзвичайно цінних для подальшої дослідної роботи з культурою сортів сої привезли на Україну після російсько-японської війни 1904–05 рр. демобілізовані солдати. Це так звані «місцеві» сорти – жовті, чорні, зелені та інші, які культивувалися в сільських господарствах різних регіонів України. В подальшому для селекціонерів вони являли собою досить цікавий матеріал, так як встигли достатньо акліматизуватися.

За даними 1909 р. в європейських експериментально-дослідних господарствах вирощували до десяти сортів сої, серед яких були сорти з чорним і бурим насінням, завезені з Поділля та поширені під різними назвами: Угорська, Мінсон, Поділля, Бакшет, Черні.

В умовах зони Степу соя була відома селянам у Катеринославській губернії. У звіті Верхньодніпровського дослідного поля за 1910 р. подається інформація про вирощування та використання культури в місцевих умовах: «Соя хотя и не местное растение, но культура ее давно известна в Екатеринославской губернии, где изредка можно встретить крестьян, сеющих ее ради масла. Зерно сои богато жиром (18%) и белком (36%), поэтому может служить как для получения масла, так и для получения высокой степени питательности корма для животных» [2, с. 24]. В цій місцевості у селян зустрічалися посіви сої для переробки на олію тільки з чорним насінням, яка чудово акліматизувалася та завжди дозрівала. Тут її висівали також на сіно і зелений корм у сумішках з кукурудзою і цукровим сорго. Крім місцевої сої з чорним насінням випробували американські сорти, деякі з них виявились надзвичайно пізньостиглими й лише окремі були придатні для цього регіону.

У зв'язку з поширенням на початку ХХ ст. в Україні виробництва кукурудзи на корм худобі, виникла гостра потреба у культивуванні однорічної пізньостиглої бобової культури. Для цього з штату Іллінойс (США) були виписані сорти сої, які одержали через посередництво губернського агронома І. Розета та висіяні в невеликій кількості на дослідних ділянках Верхньодніпровського товариства сільських господарів Катеринославської губернії. В 1908 р. соя Ogeman soy (дозріла 28 серпня) забезпечила врожай насіння 27,3 пудів з десятини, Чорна місцева (було висіяно на 20 днів раніше, дозріла 15 вересня) – 31,5, Чорна американська (дозріла 15 вересня) – 41,21, Wippen soy (15 вересня) – 27,27, Early medium green (15 вересня) – 17,34 [2].

3 квітня 1909 р. на дослідному полі Верхньодніпровського товариства сільських господарств було продовжено дослідну роботу з культивування низки сортів сої. Зокрема, до посівної роботи додатково було залучено такі сорти як Early yellow soysoyben, Ogeman

soybeans, Wippen soy, зелена рання, Early medium green, Gespy soy.

Результати роботи на ділянці Верхньодніпровського товариства сільських господарств дозволяють зробити висновки про невисоку продуктивність місцевих сортів та спорадичність отриманих результатів, зумовлену відсутністю чітких уявлень про основні агроприйоми з вирощування культури.

Для України промислове вирощування культурної сої є порівняно молодю галуззю сільського господарства. Перші наукові досліді з культурою на українських територіях були започатковані в останній третині ХІХ ст. та носили безсистемний аматорський характер. Початкова робота з культурою проводилася без врахування світового досвіду, тому, незважаючи на окремі успіхи у роботі з культурою, зацікавленість у подальшій роботі з соєю поступово спадала. Основними причинами зменшення інтересу до сої були відсутність попиту на її олію з боку вітчизняної промисловості та брак досвіду у сортовипробуванні цієї нової для України культури, відсутність знань щодо способів культивування та переробки сої на продукти харчування та корми.

Список використаних джерел

1. Бордаков П. П. Соя / П. П. Бордаков. – Харків: Рад. Селянин, 1930. – 206 с.
2. Бабич А. О., А. А. Бабич–Побережна Селекція і розміщення виробництва сої в Україні / А. О. Бабич, А. А. Бабич–Побережна. – К.: ФОП Данилюк В. Г., 2008. – 216 с.
3. Гиляранский В. П. Монография китайского масличного гороха (*Soja hispida*) / В. П. Гиляранский. – СПб.: Тип. Т-ва «Обществ. польза», 1883. – 48 с.
4. Юркевич Л. Соя ранняя как засушная пища для губерний, пострадавших от неурожая / Л. Юркевич. – Киев, 1899. – 30 с.
5. Ранняя соя Овсинского. – СПб., 1899. – 15 с.
6. Гордиенко В. А., Либерштейн И. И. Кладовая белка: [Рассказы о сое] / В. А. Гордиенко, И. И. Либерштейн. – М.: Колос, 1969. – 151 с.
7. Дерев'янський В. П. Соя (історія походження) / В. П. Дерев'янський. – К.: УкрІНТЕІ, 1996. – 12 с.
8. Енкен В. Б. Соя / В. Б. Енкен. – М.: Сельхозгиз, 1959. – 298 с.
9. Тупикова Г. П. Соя / Г. П. Тупикова. – М.: Сельхозгиз, 1930. – 145 с.
10. Бобовые земного шара. – Л.: Наука, 1991. – 144 с.
11. Лещенко А. К. Культура сої на Україні / А. К. Лещенко. – К.: Вид-во Укр. Акад. с.-г. наук, 1962. – 325 с.
12. Лещенко А. К. Культура сои / А. К. Лещенко. – К.: Наукова думка, 1978. – 236 с.

References

1. Bordakov P. P. Soja / P. P. Bordakov. – Harkiv: Rad. Seljanyn, 1930. – 206 s.
2. Babych A. O., A. A. Babych–Poberezhna Selekcija i rozmishhennja vyrobnyctva soi' v Ukraїni / A. O. Babych, A. A. Babych–Poberezhna. – K.: FOP Danyljuk V. G., 2008. – 216 s.
3. Giljaranskij V. P. Monografija kitajskogo maslichnogo goroha (*Soja hispida*) / V. P. Giljaranskij. – SPb.: Tip. T-va «Obshhestv. pol'za», 1883. – 48 s.
4. Jurkevich L. Soja rannjaja kak nasushhnaja pishha dlja gubernij, postradavshih ot neurozhaja / L. Jurkevich. – Kiev, 1899. – 30 s.
5. Rannjaja soja Ovsinskogo. – SPb., 1899. – 15 s.
6. Gordienko V. A., Libershtejn I. I. Kladovaja belka: [Rasskazy o soe] / V. A. Gordienko, I. I. Libershtejn. – M.: Kolos, 1969. – 151 s.
7. Derев'jans'kyj V. P. Soja (istorija pohodzhennja) / V. P. Derев'jans'kyj. – K.: UkrІNTEІ, 1996. – 12 s.
8. Enken V. B. Soja / V. B. Enken. – M.: Sel'hozгiz, 1959. – 298 s.
9. Tupikova G. P. Soja / G. P. Tupikova. – M.: Sel'hozгiz, 1930. – 145 s.
10. Bobovye zemnogo shara. – L.: Nauka, 1991. – 144 s.

11. Leshchenko A. K. Kul'tura soi' na Ukrai'ni / A. K. Leshchenko. – K.: Vyd-vo Ukr. Akad. s.-g. nauk, 1962. – 325 s.

12. Leshchenko A. K. Kul'tura soi' / A. K. Leshchenko. – K.: Naukova dumka, 1978. – 236 s.

Mukhanov V. M., Ph.D., senior lecturer in history and philosophy of Ukraine Vinnytsia National Agrarian University (Ukraine, Vinnytsia), muhan2004@mail.ru

Historical analysis of research affairs in soybean production in Ukraine in late XIX – early XX century

The purpose of the article is to conduct historical analysis of the genesis of research in the case of soybean cultivar on Ukrainian ethnic territories in the late XIX – early XX century.

The study used general scientific methods, historical and comparative system analysis and special methods of historical research – analysis of legal documents.

The article analyzes the milestones origin and development of systematic research interest in cultural soybeans, keyword report analyzes the contribution of staff in the establishment of research hvluzi case in soybean production in Ukraine.

Keywords: soybean, culture, research business, variety production.

* * *

УДК 94:(947:943)070(477)«19»

Олешко Н. П.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства, Харківський національний автомобільно–дорожній університет (Україна, Харків), sufika19@gmail.com

Золотарьов В. С.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства, Харківський національний автомобільно–дорожній університет (Україна, Харків), zolvist@i.ua

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛЬСЬКО–УКРАЇНСЬКОЇ КОНФРОНТАЦІЇ У ГАЛИЧИНІ ПОЧАТКУ ХХ СТ. УКРАЇНСЬКОЮ НАДДНІПРЯНСЬКОЮ ПРЕСОЮ

Публікація присвячена висвітленню польсько–українського протистояння в Галичині на початку ХХ ст. Нашими завданнями є: дослідити і з'ясувати, за матеріалами української наддніпрянської преси, головні причини польсько–українського протистояння, визначити основні питання, що викликали польсько–український антагонізм за аналізом наддніпрянської періодики, виявити причини непослідовної тактики національної боротьби українського політикуму, окреслити наслідки польсько–української конфронтації.

За підсумками дослідження української наддніпрянської преси початку ХХ ст. можна зазначити, що причини польсько–українського антагонізму були викликані панівним становищем поляків. Також їх намаганням установити польський контроль над усіма сферами життєдіяльності у східній частині Галичини, заселеній переважно українцями. Відповідно, українці, не завжди активно і вдало, протистояли польській політиці, використовуючи різні засоби боротьби за свої права.

Ключові слова: польсько–українська конфронтація, українська наддніпрянська преса, міжнаціональні суперечки, Галичина.

Відстоювання своїх прав на існування нації і держави, на жаль, як не дивно, залишається актуальним для України початку третього тисячоліття. На сьогодні українці продовжують боротися за повне усталення демократичних принципів у своїй державі проти російської агресії, шовінізму, засилля та впливу, що є абсолютно далекими від демократичних засад. Можна провести історичну паралель зі становищем України початку ХХ ст., коли український народ боровся за свої національні, політичні права проти російського і польського свавілля.

Початок ХХ ст. характеризувався загостренням національного питання в Австро–Угорщині. Активізація національних рухів була притаманна усім народам Австро–Угорської імперії даного періоду. Зокрема, прагнення поляків відродити втрачену державність, а українців вийти з–під польської залежності,

виявляючи свою національну ідентичність, призвело до боротьби українців Галичини із поляками, які були там фактичними володарями. У зв'язку з ростом національної свідомості українського народу ця боротьба посилювалася [16, с. 434–435]. Особливістю польсько–українського конфлікту був його маргінальний характер. Це проявилось не лише в політичній, культурній, релігійній конфронтації, а й у психологічному несприйнятті одне одного.

Українці Східної Галичини намагалися створити підґрунтя для майбутньої державності. Конституційний лад Австро–Угорської держави відкривав певні можливості для розвитку українців Галичини та Буковини порівняно з Наддніпрянською Україною, де українці не мали такої політичної свободи. Оскільки цей розвиток відбувався під постійним польським гнітом, то набував радикального характеру [8, с. 293]. У досліджуваний період національно–визвольний рух у Галичині охопив усі верстви українського суспільства, серед якого все більше поширювалася національна ідея, поглиблювалася національна свідомість.

Спіраючись на конституційні свободи, передова українська громадськість в Австро–Угорщині висунула вимогу відокремлення Східної (української) Галичини від Західної (польської), об'єднання її з Буковиною та створення з них окремого українського краю [3, с. 307]. Боротьба за досягнення даної мети була затяжною, оскільки Австро–Угорщина у своїй політиці в Галичині спиралася на польську шляхту, яка не збиралася поступатися владою.

Польсько–український політичний конфлікт висвітлювалися та ретельно аналізувалися на шпальтах українських періодичних видань Наддніпрянщини початку ХХ ст.

Метою даної публікації є дослідження польсько–української конфронтації у Галичині початку ХХ ст. під кутом зору української наддніпрянської преси даного періоду.

Останнім часом певні аспекти з даного питання проаналізували Ю. Плекан [15], О. Аркуша [1], А. Кучеренко [9], І. Горбова [6].

Основною джерельною базою даної проблематики є матеріали української наддніпрянської преси 1906–1904 рр.

Основною причиною національних суперечок в Австро–Угорській імперії, за визначенням депутата віденського парламенту Євгена Левицького, є недосконалість австрійської конституції [10, с. 155]. Є. Левицький констатував, що конституційний процес в Австро–Угорщині відбувався протягом 1860–1867 рр. і за законом поділ держави на «історичні краї» не відповідав розміщенню населення за національностями. Крайовими статутами 1861 року було закріплено поділ Австро–Угорщини на коронні краї, що названі «історичними». Але та історичність була випадковою, бо коронні краї заселяли різні народи. Тобто за етнографічною структурою народи держави мали свою національну територію, однак через безпідставне введення «історичних» коронних країв національні території було просто поділено на шматки. На цій неприродній основі крайової автономії було побудовано державно–правовий лад, що забезпечував панування німцям і полякам в Австрії та угорцям в Угорщині.